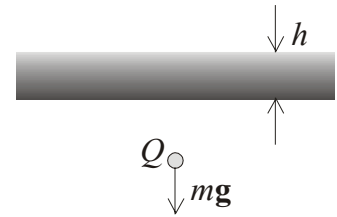

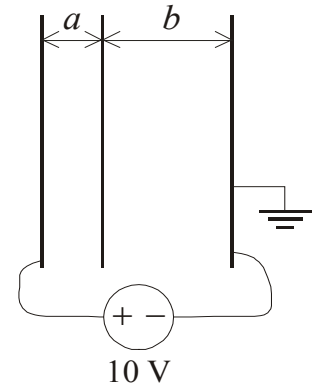
OSNOVE ELEKTROTEHNIKE I (UNI)

1. kolokvij, 13. december 2007

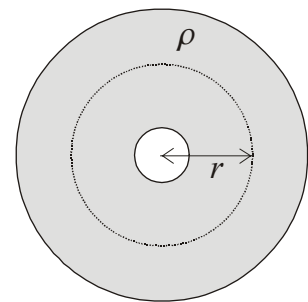
1. V vodoravnem razsežnem oblaku debeline $h = 10$ m ima električni naboj gostoto $\rho = 1 \mu\text{C}/\text{m}^3$. Pod oblakom je kroglica z maso $m = 2$ g. Kolikšen naboj bi morala imeti kroglica, da bi električna sila, ki deluje nanjo, uravnotežila silo teže?

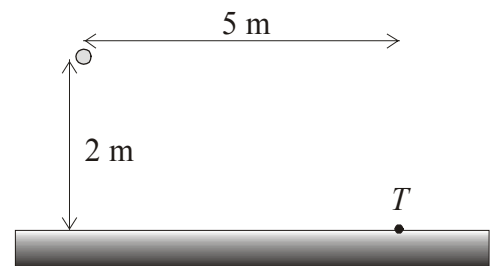
2. Določite potencial nevtralne srednje plošče ($a = 4$ cm, $b = 10$ cm).

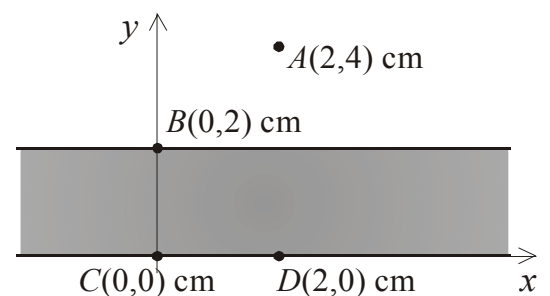
3. Med krogelni lupini polmerov $a = 1$ cm in $b = 3$ cm je ujet naboj, ki ima gostoto $\rho = 100$ nC/m³. Določite električno poljsko jakost na radiju $r = 2,5$ cm.

4. Daljnovidna vrv polmera $r = 1$ mm je obešena na višini $h = 2$ m nad zemljo in ima potencial $V = 1$ kV. Določite površinsko gostoto naboja na zemlji v točki T .

5. V prazen prostor s homogenim električnim poljem smo vstavili razsežen izolant debeline $d = 2$ cm. Znale so sledeče napetosti: $U_{AB} = 10$ V, $U_{BC} = 5$ V in $U_{CD} = 8$ V. Izračunajte relativno dielektričnost izolanta.

OSNOVE ELEKTROTEHNIKE I (UNI)

1. kolokvij, 13. december 2007, rešitve

1. Os y usmerimo navzgor. Sila težnosti je $\mathbf{F}_g = m\mathbf{g} = -\mathbf{e}_y mg$. Njo uravnoteži privlačna električna sila $\mathbf{F}_e = Q\mathbf{E}$, kjer je $\mathbf{E}$ električna poljska jakost oblaka nabojev na mestu kroglice, če je $\mathbf{F}_e + \mathbf{F}_g = 0$. Razsežen oblak nabojev ima električno polje izven sebe takšno kot naelektrana ravnina z nabojem gostote $\sigma = \rho h$, zato je $\mathbf{E} = -\mathbf{e}_y \frac{\sigma}{2\epsilon_0} = -\mathbf{e}_y \frac{\rho h}{2\epsilon_0}$. Iz predhodnega sledi: $Q = -\frac{2\epsilon_0 mg}{\rho h} \cong \underline{\underline{-34,7 \text{ nC}}}$.

2. Ker je srednja (druga) plošča nevtralna, je električna poljska jakost med njo in desno (tretjo, z $V_3 = 0 \text{ V}$) ploščo ter njo in levo (prvo, z $V_1 = 10 \text{ V}$) enaka in homogena. Zapišimo dve napetosti: $U_{13} = E(a+b) = V_1 - V_3 = 10 \text{ V}$ in $U_{23} = Eb = V_2 - V_3 = V_2$. Iz njiju sledi $V_2 = \frac{b}{a+b} \cdot 10 \text{ V} \cong \underline{\underline{7,14 \text{ V}}}$.

3. Polje krogelnega oblaka je radialno. Če za sklenjeno ploskev izberemo k oblaku koncentrično krogelno lupino polmera $r = 2,5 \text{ cm}$, potem je pretok vektorja poljske jakosti skozi njo (po Gaussovem zakonu) enak kvocientu objetega naboja in influenčne konstante:

$$E_r 4\pi r^2 = \frac{4\pi\rho(r^3 - a^3)/3}{\epsilon_0}. \text{ Od tu je } E_r = \frac{\rho}{3\epsilon_0} \left(r - \frac{a^3}{r^2} \right) \cong \underline{\underline{88,2 \frac{\text{V}}{\text{m}}}}.$$

4. S pomočjo izraza za kapacitivnost nadzemnega vodnika določimo linijsko gostoto naboja q na vrvi: $q = \frac{2\pi\epsilon_0}{\ln(2h/r)} V$. Če os y usmerimo navzgor, je površinska gostota naboja v točki T ($d = 5 \text{ m}$) določena z enačbo $\sigma(T) = \epsilon_0 \mathbf{e}_y \cdot \mathbf{E}(T_+)$. Vektor električne poljske jakosti tik nad zemljo določata naboj q na vrvi

$$(h = 2 \text{ m}) \text{ in njegov zrcalni naboj } (-q): \mathbf{E}(T) = -2\mathbf{e}_y \frac{q}{2\pi\epsilon_0 \sqrt{h^2 + d^2}} \cdot \frac{h}{\sqrt{h^2 + d^2}} = -\mathbf{e}_y \frac{qh}{\pi\epsilon_0 (h^2 + d^2)}.$$

$$\text{Od tu sledi: } \sigma(T) = -\frac{2\epsilon_0 V h}{(h^2 + d^2) \ln(2h/r)} \cong \underline{\underline{-147 \text{ pC/m}^2}}.$$

5. Glede na mejna pogoja sta tangencialni komponenti $E_x = E_{x0}$ poljskih jakosti v in izven izolanta enaki, normalni komponenti v (E_y) in izven (E_{y0}) pa sta v razmerju iskane relativne dielektričnosti:

$E_{y0} = \epsilon_r E_y$. Zaradi homogenosti polj v posameznih prostorih izrazimo napetosti med točkami s produkti razdalj in ustreznih komponent poljskih jakosti: $U_{AB} = -E_{x0}d - E_{y0}d$, $U_{BC} = -E_y d$ in $U_{CD} = E_x d$. Iz tretje sledi $E_x = E_{x0} = 400 \text{ V/m}$, iz druge sledi $E_y = -250 \text{ V/m}$ in iz prve sledi $E_{y0} = -900 \text{ V/m}$. Iz zadnjih dveh vrednosti izide $\epsilon_r = E_{y0} / E_y = \underline{\underline{3,6}}$.